

Також аналіз наукових джерел показує, що створювати проблемні ситуації та розв'язувати їх можливо за допомогою різних методів, а також із використанням різних видів хімічного експерименту – демонстрацій, лабораторних дослідів, практичних робіт. Посилення дослідницької функції експерименту в навчанні хімії створює підґрунтя для його застосування у проблемному навчанні.

Демонстраційні та лабораторні досліди у процесі проблемного навчання можуть, по-перше, бути засобом для створення проблемних ситуацій і, по-друге, використовуватись для їх розв'язання. З огляду на це, дослідники виокремлюють проблемний та дослідницький експеримент, перший із яких розглядають як форму застосування хімічного експерименту в навчанні, що дає можливість організовувати (створювати) проблемну ситуацію та викликати інтерес учнів до пошуку причин спостережуваних явищ, а дослідницький експеримент – це експеримент, спрямований на розв'язання проблемної ситуації.

На сьогоднішній день проблемне навчання продовжує залишатися одним із центральних напрямів розвитку навчально-освітнього процесу, рівень володіння вміннями розв'язування питань проблемного навчання у школярів недостатній, більшість вчителів не проводять роботу в даному напрямку, що пояснюється недостатньою розробленістю як теорії, так і методики.

Отже, формами проблемного навчання є : проблемний виклад навчального матеріалу здійснюється в монологічному режимі; проблемний виклад навчального матеріалу на уроці, коли вчитель ставить проблемні питання, вибудовує проблемні задачі і сам їх вирішує; учні лише подумки включаються у процес пошуку рішення; частково-пошукова діяльність при виконанні експерименту, на лабораторних роботах, у ході проблемних семінарів, евристичних бесід; самостійна дослідницька діяльність, коли учні самостійно формулюють проблему і вирішують її.

Структура методу проблемного вивчення матеріалу, що охоплює такі етапи: створення проблемної ситуації; формулювання проблеми; висунення гіпотез; перевірка висунутих гіпотез; аналіз результатів перевірки гіпотез; висновок і узагальнення; повернення до проблемної ситуації.

Список використаної літератури

1. Вив'юрский В.Я. Эксперимент по химии в средних профтехучилищах / В.Я. Вив'юрский. – М. : Высшая школа, 1980. – 72 с.
2. Герлун Н. Проблемне навчання як засіб формування пізнавальних творчих здібностей учнів [Текст] / Н. Герлун // Директор школи. – 2006. – № 27.
3. Зламанюк Л. Проблеми навчання хімії: наше бачення їх розв'язування./ Л.Зламанюк // Біологія і хімія в школі. – 2003. - №3 - С.7-8
4. Махмутов М.И. Проблемное обучение в опыте передовых учителей Татарии / М.И.Махмутов // Народное образование. – 1967. – № 4. – С.4-12.
5. Пичугина Г.А. Активные формы обучения на уроках химии // Химия в школе. – 2009 – №5 – с. 33-38.
6. Фурман А.В. Методика застосування проблемних ситуацій на уроці / А.В.Фурман // Проблемні ситуації в навчанні. – К., 1991. – С. 67-152.

ІГРОВІ ПРИЙОМИ НАВЧАННЯ НА УРОЦІ ХІМІЇ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ У ДІТЕЙ

Кравченко Л.В.

Вельбівська ЗОШ І – ІІ ступенів Гадяцької районної ради Полтавської області

Навчатися – це означає йти до успіху...

Сучасний урок хімії неможливо уявити без використання інтерактивних технологій навчання. Організація інтерактивного навчання на уроці хімії у 7-9-х класах передбачає

моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор, ігрових прийомів, спільне розв'язування проблем на основі аналізу обставин та відповідної ситуації [5].

Навчання на основі гри мотивує здобувачів освіти тривалий час виконувати певні операції. Ігрові прийоми – це стимулюючий процес навчання хімії у 7-9-х класах.

Дидактична гра – це методичний прийом, що дозволяє мимоволі включати здобувача освіти в активну діяльність. Саме тому, гра - це засіб навчання за допомогою якого можна зробити внесок у вирішення освітньо-виховного завдання курсу хімії середньої школи [4]. Таким чином, гра через цікавість, навчальну, виховуючу, розвивальну функції сприяє вирішенню дидактичних завдань процесу навчання на уроці хімії у 7-9-х класах.

У своїй педагогічній практиці використовую технологію критичного мислення. Вважаю, що для сучасної молоді надзвичайно важливо вміти логічно мислити, аргументувати, аналітично дискутувати, висловлювати свої думки. За даними літературних джерел, молодь, яка має навички критичного мислення, чесна сама із собою, перемагає сумніви, ставить питання, ґрунтує судження на доказах, може відокремити головне від другорядного, нею практично не можливо маніпулювати, вона враховує альтернативні точки зору, вказує на наявність підтексту в інформації, робить висновки, приймає оптимальні рішення [3]. Оскільки для вирішення будь-яких завдань необхідні навички критичного мислення, то саме ігрові технології їй сприяють їх розвитку.

Сучасний урок хімії вимагає від педагога оптимального поєднання інтерактивних та ігрових технологій. Окрім того, у ході уроку доцільно задіювати у дітей якомога більше каналів сприйняття інформації.

Саме час вимагає пошуку нових форм роботи на уроці... Games-based Learning (ігрове навчання) на уроках хімії вимагає від всіх учасників команди злагодженої роботи. Слід відзначити, що games-based Learning на уроці хімії – це навчання, що повністю ґрунтується на грі.

Переконана, що саме гра повинна сприяти розвитку мислення дітей. Вона має поєднувати практичний і теоретичний матеріал, творчу роботу, забезпечувати емоційне та логічне сприйняття нової інформації.

На мій погляд, сучасний урок хімії доцільно будувати за технологією триступеневої моделі АУР: актуалізація (виклик), усвідомлення змісту, рефлексія (розмірковування).

Варто зазначити, що саме гра на уроках хімії у 7 класі передбачає підвищення пізнавальної активності здобувачів освіти. Гра дарує дітям радість і захоплення, пробуджує в душі кожної дитини зацікавленість до вивчення хімії як науки, роздмухує вогник дитячої думки, творчості [1].

Переконана, що ігрова модель навчання включає надання можливості у самовизначенні, сприяє розвитку творчої уяви, формуванню навичок співпраці, використання можливості висловлювати власну точку зору та займати певну позицію.

Під час актуалізації знань доцільно використовувати такі ігрові прийоми як «Хімічне лото», «Хімічний хокей», «Хімічне доміно».

У ході вивчення теми «Прості речовини. Кисень і залізо» (у 7 класі) доцільно використовувати такі ігри як «Слідчий шукає істину», «Слідами Гаррі Поттера». Слід зазначити, що у ході роботи у дітей виникає інтерес до предмета, підвищується мотивація до вивчення хімії, а найголовніше, що у здобувачів освіти розвивається здатність розмірковувати, порівнювати, аналізувати. Адже дуже важливо не просто навчити дитину хімії, й виховати інтелектуально розвинену особистість.

Вважаю, що саме ігрові технології дозволяють привернути увагу і тривалий час підтримувати інтерес до таких важливих і водночас складних завдань на уроці. Слід відзначити, що включення ігрових моментів на уроці хімії робить процес навчання захоплюючим та плідним.

У ході вивчення теми «Початкові хімічні поняття» (у 7 класі) доцільно упроваджувати такі ігри як «Хімічний лабіринт», «Спіймай свій хвіст». На мій погляд, ці ігри позитивно впливають не лише на засвоєння навчального матеріалу, але й на формування вмінь та навичок. Окрім того виникає можливість самовиразись, сприяє розвитку творчого мислення.

У ході гри здобувачі освіти отримують свободу інтелектуальної діяльності, опиняються в ситуації пошуку шляхів вирішення проблемних ситуацій під час пошуково-дослідницької роботи.

У ході вивчення теми «Хімічні елементи, їх назви та символи» доцільно використовувати «Хімічний біатлон», «IQ-батл». Вважаю, що у ході вивчення теми «Хімічні реакції та явища, що їх супроводжують» (у 7 класі) доцільно упроваджувати такі ігри як «Спіймай свій хвіст», «Дев'ятий вал». Ці ігри носять практичний характер. Вони пов'язані з готовністю і здатністю здобувачів освіти нести особисту відповідальність. Головною перевагою цього прийому навчання є те, що гра вимагає активності від кожної дитини.

Слід відзначити, що В. Сухомлинський зазначав, що «без гри немає і не може бути повноцінного дитячого розвитку. Гра – це величезне світле вікно, через яке в духовий світ дитини вливається життєвий потік уявлень, понять про навколишній світ» [2].

Вважаю доцільним упроваджувати на уроці хімії у 7-9-х класах ділові ігри. Упровадження таких ділових ігор сприяє засвоєнню здобувачами освіти основних постулатів сталого розвитку суспільства, прагнення змінити світ на краще. У ході ділової гри «Точка зору» здобувачів освіти вчать аналізувати інформацію, робити певні висновки, висувати гіпотези, відстоювати власну точку зору.

Під час вивчення теми «Хімічні реакції» доцільно проводити гру «Вчена рада». Для цього дітям слід запропонувати прочитати відповідний текст та презентувати його однокласникам у відповідній ролі («автора», «критика», «теоретика», «експериментатора», «промисловця»).

У ході вивчення теми «Роль хімії в житті суспільства» (у 9 класі) доцільно упроваджувати гру «Аукціон екологічних помилок». Під час вивчення теми «Проблема чистої води. Охорона водойм від забруднення» (у 7 класі) ефективним є проведення гри «Суд. Користь. Шкода». Для цього здобувачів освіти слід об'єднати у дві команди: «Захисники» і «Обвинувачувачі». Кожна із команд має навести якомога більше аргументів відповідно до свого завдання. У ході гри діти вчать доводити свою точку зору.

На мій погляд, ці ігри доцільно використовувати на етапі усвідомлення змісту нового матеріалу. Адже ігрові технології на уроках хімії підвищують інтерес до поставлених запитань, впливають на краще засвоєння інформації, дозволяють успішно вирішувати завдання. Варто зазначити, що ділову гру можна віднести до технології самовиховання.

У ході вивчення теми «Основні класи неорганічних сполук» (у 8 класі) доцільно упроваджувати гру «Цейнот». Для цього здобувачів освіти слід об'єднати у дві команди. У ході гри одному представнику із команди пропонують вимовити назву кислоти та вмикають таймер. Учасник другої команди протягом 5 секунд має назвати формулу цієї речовини, а після цього цей же учасник має вимовити назву іншої кислоти. Вважаю, що така форма роботи на уроці хімії може використовуватися на етапі усвідомлення змісту.

З метою визначення власного ставлення дітей до конкретної життєвої ситуації, здобуття досвіду поведінки в певній ситуації доцільно використовувати рольову гру. Слід відзначити, що здобувачі освіти 7-9-х класів охоче розігрують ситуації в ролях. У ході гри в дітей розвивається абстрактне мислення.

Окрім того, у ході гри здобувачі освіти мають змогу побачити власний прогрес, відчутти ситуацію успіху. Необхідно відзначити, що сюжетно-рольові ігри передбачають використання елементів ділової гри.

Гра як метод навчання на уроці хімії організовує, розвиває здобувачів освіти, сприяє розширенню їхніх пізнавальних можливостей, виховує особистість. Використання ігрових ситуацій в ході уроку хімії позитивно впливає і на гіперактивних дітей. У ході гри у здобувачів освіти формуються комунікативні компетентності.

Слід зазначити, що створення ігрових ситуацій (сюжетно-рольових або комунікативно-діяльнісних) вимагає від кожної дитини бути мобільним, а також викликає певний емоційний стан. Адже й С. Русова зазначала, що «не сама дитина має пристосовуватися до наших методів, а навпаки, наші методи мають бути пристосовані до кожної дитини» [4].

Ігри на уроках хімії слід проводити систематично. До того ж розпочинати потрібно з елементарних ігрових ситуацій, а потім поступово ускладнювати та урізноманітнювати їх.

Переконана, що ігрові прийоми допомагають спростити, зробити доступнішим та цікавішим матеріал, що вивчається в курсі хімії.

Список використаної літератури

1. Дробишев Є.Ю. Як цікавити учнів на уроках хімії/ Є.Ю. Дробишев. – Х.: Вид. група «Основа», 2006. – С.70-74.
2. Онопрієнко І. Підвищення інтересу учнів до вивчення хімії, нестандартні уроки / І. Онопрієнко// Хімія. Шкільний світ. – 2009. - № 21. – С.4.
3. Прищеп С.Г. Використання гри для розвитку пізнавальної активності учнів на уроках хімії/ С.Г. Прищеп. – Х.: Вид. група «Основа», 2006. – С.10-13.
4. Прищеп С.Г. Інтерактивні технології на уроках хімії/ С.Г. Прищеп. - Х.: Вид. група «Основа», 2006. – С.8-9.
5. Розвиток інтелекту та пізнавальної активності учнів на уроках хімії/ Уклад. К.М. Задорожний. - Х.: Вид. група «Основа», 2008. – С.110-112.

НЕСТАНДАРТНІ ФОРМИ ПРОВЕДЕННЯ УРОКІВ ХІМІЇ ЯК ОДИН З ШЛЯХІВ ПІДВИЩЕННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ

Кравченко Л.М.

Головачанський комунальний заклад загальної середньої освіти Заворсклянської сільської ради

Як же зробити уроки хімії цікавими? Ця проблема давно привертає до себе увагу вчителів. Різноманіття пошуків її рішення знаходить своє віддзеркалення як в залученні яскравого, незвичайного дидактичного матеріалу (що викликає інтерес до його змісту), так і у використанні нестандартних завдань (що викликає інтерес самими формами роботи).

Нестандартне завдання – поняття дуже широке. Воно включає цілий ряд ознак, що дозволяють відмежувати завдання цього типу від традиційних (стандартних). Головна відмінна ознака нестандартних завдань – їх зв'язок «з діяльністю, яку в психології називають продуктивною», творчою. Є і інші ознаки: – самостійний пошук учнів шляхів і варіантів рішення поставленої учбової задачі (вибір одного із запропонованих варіантів або знаходження власного варіанту і обґрунтування рішення); – незвичайні умови роботи; – активне відтворення раніше отриманих знань в незнайомих умовах. Нестандартні завдання можуть бути представлені у вигляді проблемних ситуацій (скрутних положень, з яких треба знайти вихід, використовуючи отримані знання), ролевих і ділових ігор, конкурсів і змагань (за принципом «хто швидший? більше? краще?») і інших завдань з елементами цікавості (життєві і фантастичні ситуації, інсценування, лінгвістичні казки, загадки, «розслідування»).

Нестандартні форми і методи навчання дозволять забезпечити цікавість занять, врахувати індивідуальні особливості групи, використовувати зміст учбового матеріалу, активізувати пізнавальну діяльність, відшукати резерви часу, налагодити процес співпраці вчителя і учня. Нестандартні уроки виховують загальну культуру і культуру думок, уміння грамотно виробляти власну активну, високоморальну позицію. Нестандартні уроки – це завжди уроки-свята, коли активні всі учні, коли кожен має можливість проявити себе і коли клас стає колективом. І саме на такому уроці, як говорив Ціцерон, «запаляться очі слухачів об очі того, хто говорить».

Підготовка до нетрадиційних уроків проводиться дуже ретельно, а це, як правило, вимагає багато сил і часу і з боку вчителя, і з боку учня. У своїй практиці я найвдаліше використовую декілька нетрадиційних форм уроку: практикум, вікторина, дослідження, подорож, діалог на основі проблемної ситуації, ділова гра, залік. Вибір залежить від декількох умов: по-перше, враховую вікові особливості учнів; по-друге, завдання, цілі, зміст навчання у зв'язку з темою, що вивчається. Не примушувати до навчання, а будити інтерес, тягу до